

پلیس، دانش و فناوری اطلاعات

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با گستره عظیمی از وظایف در حوزه‌های مختلف ماموریتی و خدمات انتظامی مواجه می‌باشد.

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با گستره عظیمی از وظایف در حوزه‌های مختلف ماموریتی و خدمات انتظامی مواجه می‌باشد و به سبب تعامل گسترده پلیس با مردم در ماموریت‌های مختلف، بیشترین تعامل را با مردم دارد و ماموریت‌های آن به گونه‌ای است که همواره در حال تولید و حل مساله است.

پلیس باید بداند در چه مساله‌ای، به چه اطلاعاتی نیاز دارد، از کجا باید دانش لازم را به دست آورد، چگونه از هر اتفاق و اطلاع ظاهرا بی‌ربطی استفاده و تحلیل کند و سرنخ‌ها را بیابد و ردگیری کرده تا به حل مساله برسد.

بنابراین مدیریت دانش در پلیس، به منظور تولید دانش مورد نیاز برای حل مسائل موجود و پیشی گرفتن بر مجرمین به عنوان رقبا اصلی پلیس، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. از طرف دیگر، فناوری اطلاعات نقش اساسی در افزایش دقت، سرعت، صحت و اقتدار پلیس ایفا می‌کند و در تولید دانش نیز نقش مهمی را ایفا می‌کند.

دانش یک سرمایه از نوع غیرمحموس است که برای مدیریت و توسعه جوامع امروزی جزو ملزومات اصلی است. دانش یک سازمان مرکب از دو نوع دانش است. دانش صریح که مستدل و قابل مستندسازی است و در یک فرآیند رسمی تحصیل می‌شود و دانش ضمنی که در ذهن افسران صفی و ستادی ذخیره شده و در زمان لازم مورد استفاده آنان قرار می‌گیرد. دانش سازمانی از طریق تعامل اجتماعی میان دانش ضمنی و صریح توسعه می‌یابد. در عصر اطلاعات سرمایه‌گذاری اصلی جوامع و سازمان‌ها برای دستیابی به اهداف رقابتی در حوزه دانش و تحقیقات است. زیرا پیشرفت دانش اتفاقی نیست و به سرمایه‌گذاری نیازمند است و از آنجا که پلیس بیشترین تعامل را با مردم دارد و ماموریت‌های آن به گونه‌ای است که همواره در حال تولید و حل مساله است. به عنوان مثال، حرفه کارآگاهی بهترین مصداق پژوهش‌گری است. کارآگاه‌ها در هر پرونده با مساله جدیدی مواجه می‌باشند که تنها راه‌حل آن تحقیق و دانش پژوهی است. آنها باید بدانند به چه اطلاعاتی نیاز دارند؟ از کجا باید این دانش را به دست آورند؟ چگونه از هر اتفاق و اطلاع ظاهرا بی‌ربطی استفاده و تحلیل کنند؟ و سرنخ‌ها را بیابند؟ و ردگیری کرده تا به حل مساله برسند. بنابراین پلیس برای حفظ سرآمدی و پیشگامی در برقراری نظم و امنیت و انجام موثر ماموریت‌ها، به تولید و بهره‌برداری مداوم دانش نیاز دارد.

پلیس یکی از سازمان‌هایی است که دانشوری را جزو سیاست‌های راهبردی خود قرار داده است و نزدیک به دو دهه تلاش و پیشرفت، دارای کارنامه‌ای نسبتاً موفق در این زمینه می‌باشد. هدف اصلی پلیس ایجاد یک پلیس مقتدر و محبوب است که توانایی پیش‌بینی رخدادها و تبدیل تهدیدهای امنیتی جامعه به فرصت‌هایی برای آسایش مردم را داشته باشد. مدیریت دانش در پلیس، راهبردها و فرآیندهایی هستند که قادرند تولید و جریان دانش را به منظور ایجاد و تامین انتظارات سازمان پلیس به وجود آورند. امروزه دانش مهم‌ترین دارایی سازمان پلیس محسوب می‌شود، لذا مدیریت دانش به منزله چالش کشف دانایی‌های پلیس و حتی مردم و تبدیل آن به یک موضوع اطلاعاتی می‌باشد، به نحوی که بتوان آن را در پایگاه‌های اطلاعاتی ذخیره کرد، با دیگران مبادله نمود و در فرآیند کارهای روزمره به کار گرفت.

مدیریت دانش در سازمان پلیس، موضوع مهمی است، زیرا به مهم‌ترین سرمایه ارزشمند سازمانی یعنی سرمایه‌های فکری مربوط می‌شود. مدیریت دانش با تبدیل سرمایه‌های انسانی به دارایی‌های فکری سازمان یافته برای سازمان ایجاد ارزش می‌کند. مدیریت دانش در سازمان پلیس مستلزم وجود مدیریت آگاه و تاثیرگذار در سازمان است. از عناصر جلو برنده مدیریت دانش، فرهنگ سازمانی متکی بر خلاقیت و نوآوری است. سازمان پلیس برای این که بتواند مدیریت دانش را توسعه داده و تقویت کند، باید در 5 فعالیت عمده مهارت لازم را کسب کند. این پنج مهارت عبارتند از:

1. قدرت حل نظام‌مند مساله را پیدا کنند.
2. توانایی کسب تجربه از موفقیت‌های دیگران و بکارگیری راهکارهای نوین را داشته باشند.
3. تجارب قبلی و فعلی را به کار گیرند.
4. خود را با الگوبرداری از سازمان‌های پلیسی موفق مقایسه نمایند.
5. توانایی انتقال موثر و سریع دانش را در تمام سطوح سازمان را داشته باشند.

هر یک از این مهارت‌ها نیازمند تفکر ویژه، ابزار و رفتار معینی است که باید به هنگام بکارگیری آنها مورد استفاده قرار گیرد. به طور کلی، سیستم‌های مدیریت دانش باید به همه افرادی کمک کند که در فرآیندهای ادراک، ارزیابی و سازماندهی کار مشارکت دارند. از جمله این افراد عبارتند از: کارکنان جدید سازمان، فرماندهان، مدیران تحلیلگران سیستم که در فرآیندهای کاری کل سازمان مشارکت می‌کنند.

فناوری اطلاعات و ارتباطات شیوه انجام ماموریت‌ها و خدمات انتظامی سازمان پلیس را متحول ساخته و باعث افزایش سرعت، دقت، صحت و توانمندی پلیس در انجام ماموریت‌ها و خدمات انتظامی سازمان پلیس گردیده است و نویدبخش تحقق پلیس الکترونیک در پلیس می‌باشد. همانگونه که شاهد هستیم، سیستم‌های اطلاعاتی جامع پلیس، تاثیر قابل توجهی در ماموریت‌ها و خدمات انتظامی پلیس داشته است. تحول در حوزه راهنمایی و رانندگی، تحول در صدور گذرنامه، تحول در برخورد با جرایم مشهود،

تحول در پلیس آگاهی و تحول در نظام وظیفه عمومی تنها بخشی از تحولات سازمان پلیس می‌باشد که به برخی از آنها اجمالا اشاره می‌کنیم:

تحول در حوزه راهنمایی و رانندگی در این حوزه با بهره‌گیری از تجهیزات سخت‌افزاری و سیستم‌های اطلاعاتی، بخش عمده‌ای از حضور فیزیکی پلیس به حضور مجازی تبدیل شده است، ضمن این که به لحاظ کنترل نامحسوس و آگاهی رانندگان از این امر، سعی بر عدم انجام تخلف در رانندگی بیشتر شده است. کاهش آمار تصادفات که اغلب در اثر عدم رعایت مقررات رانندگی می‌باشد، خود گواهی بر این مساله است. برخی از تاثیرات کاربرد فناوری اطلاعات در پلیس راهور عبارتند از: - کنترل سرعت خودرو در بزرگراهها با استفاده از دوربین‌های نصب شده در بزرگراهها که خود موید کاهش حضور فیزیکی پلیس است و از طرفی موجب کاهش تخلف توسط رانندگان به لحاظ آگاهی از کنترل الکترونیکی آنان شده است. کاهش تصادفات که اغلب به دلیل انجام تخلف توسط رانندگان است، در سالهای اخیر موید این ادعا می‌باشد.

- توزیع ارائه خدمات خلافي خودرو از طریق دفاتر پلیس الکترونیک. در گذشته ارائه این خدمت در شهرک آزمایش و با اتلاف وقت فراوان رانندگان انجام می‌شد، در صورتیکه با طراحی سیستم اجراییات، ارائه این خدمت به صورت توزیع شده در دفاتر پلیس الکترونیک و با مراجعه شهروندان به نزدیکترین دفتر موجود در محل زندگی‌شان صورت می‌گیرد که اولاً بخشی از کار تصدی‌گری پلیس را کاهش داده و امکان پرداختن به مأموریت اصلی حوزه راهور را فراهم کرده، ثانیاً موجب رفاه حال شهروندان و کاهش ترددهای شهری شده است.

- سیستم تصادفات: ثبت و ضبط دقیق تصادفات در جاده‌های کشور و امکان تحلیل و ارائه آمار و دلایل عمده تصادفات و ارائه اطلاعات معابر حادثه‌خیز به وزارت راه برای اصلاح مهندسی معابر حادثه‌خیز که با اقدام مناسب وزارت راه موجب کاهش بخش اعظمی از تصادفات می‌گردد.

- تحول در صدور گذرنامه. پلیس گذرنامه از تعامل مستقیم با مردم به مقدار زیادی دور شد و بخش خدماتی دریافت اطلاعات متقاضیان گذرنامه به دفاتر پلیس الکترونیک محول گردید. تاثیرات کاربرد فناوری اطلاعات در پلیس گذرنامه عبارتند از: - فاصله گرفتن پلیس گذرنامه از تعامل مستقیم با مردم.

- انجام خدمات تحویل مدارک و دریافت اطلاعات و صدور گذرنامه توسط دفاتر پلیس الکترونیک

- پیرنگ شدن وظیفه کنترل و نظارت بر امر صدر گذرنامه توسط پلیس گذرنامه و واگذاری امور خدماتی توسط دفاتر پلیس الکترونیک
- امکان فراهم شدن فرصت برای پلیس گذرنامه به منظور پرداختن به فعالیت‌های تحقیقاتی مرتبط با گذرنامه براساس اطلاعات موجود در سیستم اطلاعات پلیس گذرنامه

- امکان تهیه گزارشات تحلیلی از روند مراجعات برای صدور گذرنامه

- تحول در برخورد با جرایم مشهود. تغییر رویه عمل و کاهش شدید حضور فیزیکی گشت‌های انتظامی بدون هدف و مقصد خاص و در مقابل حضور آنان براساس نیاز و اعلام سیستم 110 که مزایای زیر را به دنبال دارد:

- ابلاغ حضور به گشت‌های انتظامی براساس جغرافیای وقوع جرم با اتکا به سیستم اطلاعات جغرافیای متصل به سیستم 110

- حضور گشت‌های انتظامی براساس اعلام فوریت‌های پلیسی 110 که ضمن ایجاد آرامش در آحاد جامعه، فضا را برای مجرمین ناامن کرده و به آنان اجازه انجام جرم مشهود را نمی‌دهد.

- امکان تشخیص مناطق جرم‌خیز و انجام اقدامات پیشگیرانه برای این مناطق

- عکس‌العمل به موقع پلیس به واسطه تشخیص سریع محل وقوع جرم با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیا و وارد عمل شدن نزدیکترین گشت کلانتری، به مجرمین امکان ارتکاب جرم در ملاء عام را نمی‌دهد.

- با ثبت اطلاعات وقوع جرایم در بانک اطلاعاتی سیستم فوریت‌های پلیسی 110، در صورت استفاده از مدل‌های برنامه‌ریزی خطی امکان اختصاص بهینه گشت‌ها و نیروهای پلیس در محل‌های جرم‌خیز و محدوده‌های زمانی وقوع جرم وجود دارد. در این حالت مساله به این صورت است که تعدادی گشت و نیروی پلیس وجود دارد که باید مناطق خاصی را تحت پوشش قرار دهند. هدف اختصاص گشت‌ها و نیروهای موجود پلیس به مناطق تحت پوشش پلیس، به نحوی است که میزان تخصیص گشت‌ها و نیروها به مناطق، متناسب با فراوانی جرم در آن مناطق باشد و از طرف دیگر حضور پلیس در محدوده‌های زمانی که فراوانی جرم، بیشتر است، نیز بیشتر باشد.

سردار سرتیپ دوم پاسدار مهندس مجید سلطانی

معاون فناوری اطلاعات و ارتباطات نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران